

УДК: 351.82:338.439.02

ДИНАМІЧНИЙ АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОГО РИНКУ БУДІВЕЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ

Сидорова Ю. Р., кандидат економічних наук, доцент, Сmachило В. В.

Харківський національний університет будівництва та архітектури, Україна, Харків

У даній статті проведений аналіз тенденцій розвитку вітчизняного ринку будівельних матеріалів в цілому та окремо сухих будівельних сумішей, а також визначення подальших перспектив. Висвітлена важлива роль будівництва, яка вимагає ретельного його забезпечення всіма необхідними ресурсами: людськими, матеріальними, енергетичними, інформаційними. Таким чином, постає необхідність в оптимальному взаєморозвитку пов'язаних галузей та підгалузей, до яких слід віднести галузі виробництва будівельних матеріалів, без яких уявити процес будівництва неможливо. Саме тому актуальним є дослідження розвитку ринку будівельних матеріалів в якісному та кількісному розрізі, який обумовлений тенденціями, що склалися безпосередньо в будівництві, та визначає його якість, завдяки новітнім матеріалам, що пропонуються виробниками галузі.

Ключові слова: будівництво, ринок будівельних матеріалів, сухі будівельні суміші, динаміка виробництва та реалізації СБС, основні виробники СБС.

Сидорова Ю. Р., кандидат экономических наук, доцент, Сmachило В. В. Динамический анализ отечественного рынка строительных материалов/ Харьковский национальный университет строительства и архитектуры, Украина, Харьков

В данной статье проведен анализ тенденций развития отечественного рынка строительных материалов в целом и отдельно сухих строительных смесей, а также определение дальнейших перспектив. Освещена важная роль строительства, которая требует тщательного его обеспечение всеми необходимыми ресурсами: человеческими, материальными, энергетическими, информационными. Таким образом, возникает необходимость в оптимальном взаиморазвития связанных отраслей и подотраслей, к которым следует отнести отрасли производства строительных материалов, без которых представить процесс строительства невозможно. Именно поэтому актуальным является исследование развития рынка строительных материалов в качественном и количественном разрезе, который обусловлен тенденциями, сложившимися непосредственно в строительстве, и определяет его качество, благодаря новейшим материалам, предлагаемых производителями отрасли.

Ключевые слова: строительство, рынок строительных материалов, сухие строительные смеси, динамика производства и реализации ССС, основные производители ССС.

Sidorova Y. R., Candidate of Economic Sciences, assistant professor Smachilo V. V. Dynamic analysis of trends domestic market building materials/ Kharkiv National University of Construction and Architecture, Ukraine, Kharkiv

This article analyzes the development trends of the domestic construction materials market as a whole and separately dry mixes, as well as the definition of future prospects. It highlighted the significant role of the building that it requires careful maintenance of all the necessary resources: human, material, energy, information. Thus, there is a need for optimum mutual development-related sectors and sub-sectors, which should include industry production of building materials, without which it is impossible to present the construction process. That is why the current study is the development of the market of building materials in the qualitative and quantitative section, which is due to the trends prevailing in the construction itself, and determines its quality, thanks to the latest materials offered by manufacturers of the industry.

Keywords: construction, building materials market, dry mix, the dynamics of production and sales of DM, the main producer of DM.

Постановка проблеми. Розвиток національної економіки визначається динамікою обсягів ВВП, який формується у всіх її сферах. Будівництво, як галузь, що належить до матеріальної сфери, призначено для створення та відновлення основних засобів всіх учасників економічної системи – юридичних та фізичних осіб; бюджетних та комерційних організацій, тощо. Важлива роль, яка відведена будівництву, вимагає ретельного його забезпечення всіма необхідними ресурсами: людськими, матеріальними, енергетичними, інформаційними. Таким чином, постає необхідність в оптимальному взаєморозвитку пов'язаних галузей та підгалузей, до яких слід віднести галузі виробництва будівельних матеріалів, без яких уявити процес будівництва неможливо. Саме тому актуальним є дослідження розвитку ринку будівельних матеріалів в якісному та кількісному розрізі, який обумовлений тенденціями, що склалися безпосередньо в будівництві, та визначає його якість, завдяки новітнім матеріалам, що пропонуються виробниками галузі.

Серед дослідників даної проблематики слід відмітити авторів [1,4], роботи яких стали основою даного дослідження та висвітлювали проблемні питання щодо розвитку окремих сегментів ринку будівельних матеріалів.

Формулювання цілей статті. Метою даної статті є аналіз тенденцій розвитку вітчизняного ринку будівельних матеріалів в цілому та окремо сухих будівельних сумішей, а також визначення подальших перспектив.

Виклад основного матеріалу. Промисловість будівельних матеріалів є багатодиверсифікованою сферою, що включає в себе понад двадцять галузей, які формують свій, специфічний ринок будівельних матеріалів. Галузі, які об'єднані в промисловість будівельних матеріалів забезпечують в повному обсязі потреби у різноманітних ресурсах всього процесу будівництва та є різноплановими.

Визначившись зі специфікою промисловості будівельних матеріалів, яка суттєво впливає на ринки їх збуту, розглянемо тенденції її розвитку. Індеси виробництва основних видів будівельних матеріалів в цілому по Україні репрезентовано на рис. 1.

З даного рисунку, можемо бачити негативну тенденцію за аналітичний період 2011-2014рр майже за всіма представленими позиціями, окрім виробництва цегли, черепиці та інших будівельних виробів із випаленої глини, який обумовлений спадом будівництва. Обсяги виконаних будівельних робіт за видами будівельної продукції наведені в табл. 1.

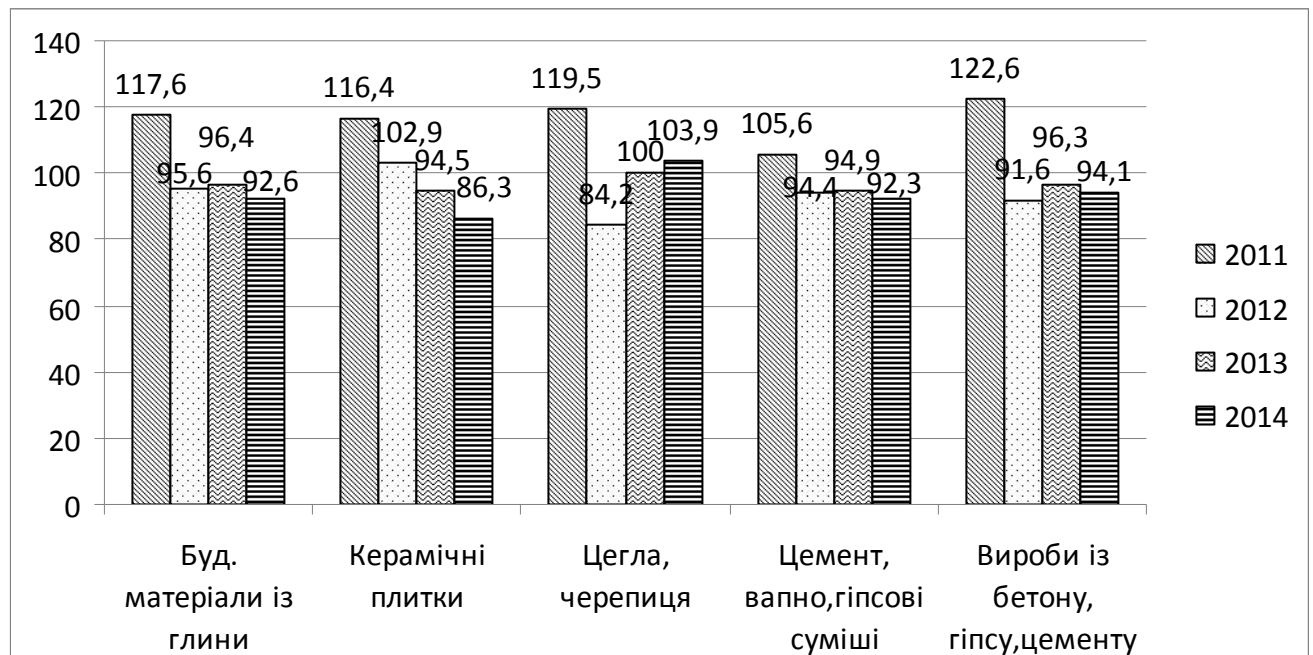

Рис. 1. Індеси виробництва основних будівельних матеріалів

Джерело: складено автором на основі [1] – у % до попереднього року

Таблиця 1.

Обсяг виконаних будівельних робіт за видами будівельної продукції, млн. грн

Рік/Приріст	Будівництво, всього	Будівлі	У тому числі		Інженерні споруди
			житлові	нежитлові	
2011	61671,7	26745,4	8137,1	18608,3	34926,3
2012	62937,2	28104,8	8523,0	19581,8	34832,4
Ланцюгові темпи приросту, %	2,1	5,08	4,7	5,2	-0,3
2013	58586,2	28257,3	9953,1	18304,2	30328,9
Ланцюгові темпи приросту, %	-6,9	0,5	16,8	-6,5	-12,9
2014	51108,7	24856,5	11292,4	13564,1	26252,2
Ланцюгові темпи приросту, %	-12,8	-12	13,5	-25,9	-13,4
Базисні темпи приросту, %	-17,1	-7,1	38,8	-27,1	-24,8

З таблиці видно, що загальні обсяги будівництва дійсно зменшились на 10563 млн. грн. або на 17,1% у 2014 році порівняно з 2011 роком. Але обсяги будівництва такої складової, як жилі будівлі, навпаки збільшились на 3155,3 млн. грн. або на 38,8% за весь аналізований період, в той же час, це не привело до зростання загального обсягу будівельних робіт за категорією «Будівлі», падіння становило 7,1% в порівнянні з базовим 2011р. та 12% в порівнянні з попереднім 2013р. Це пов'язано зі структурними зрушеннями і різною ціною будівництва житлових та нежитлових будівель. Останні тренди розвитку окремих сегментів (субринків) будівельних матеріалів наведено в табл. 2.

Таблиця 2.

Динамічний аналіз окремих сегментів ринку будівельних матеріалів у 2011-2014 рр.

Субринок (сегмент)	2011р.	2012р.	2013р.	2014р.	Базисний темп приросту, %
Суміші будівельні сухі (крім розчинів бетонних, готових до використання), тис.т	1910	1953	1759	1601	-16,18
Ланцюгові темпи приросту, %	-	2,25	-9,93	-8,98	-
Плитка керамічна, млн м2	60,5	62,2	57,3	50,6	-16,36
Ланцюгові темпи приросту, %	-	2,81	-7,88	-11,69	-
Цегла невогнетривка керамічна будівельна, млн.м3	2355	2081	2154	2191	-6,96
Ланцюгові темпи приросту, %	-	-11,63	3,51	1,72	-
Цемент, млн..т	10,6	9,8	9,9	8,6	-18,87
Ланцюгові темпи приросту, %	-	-7,55	1,02	-13,13	-
Вапно, т. тонн	4488	4415	3892	3107	-30,77
Ланцюгові темпи приросту, %	-	-1,63	-11,85	-20,17	-
Блоки та цегла з цементу, бетону або каменю штучного для будівництва, тис.т	3332	3290	3038	3047	-8,55
Ланцюгові темпи приросту, %	-	-1,26	-7,66	0,30	-
Елементи конструкцій збірні, тис.т	5299	4891	4654	3903	-26,34
Ланцюгові темпи приросту, %	-	-7,70	-4,85	-16,14	-
Розчини бетонні, готові для використання, млн.т	15,2	14,4	15,5	12,2	-19,74
Ланцюгові темпи приросту, %	-	-5,26	7,64	-21,29	-
Портландцемент, цемент глиноземистий, цемент без клінкерний шлаковий і цементи гідравлічні подібні, млн. т	10,6	9,8	9,9	8,6	-18,87
Ланцюгові темпи приросту, %	-	-7,55	1,02	-13,13	-
Вироби з азбестоцементу, з цементу з волокнами целюлози або подібних волокнистих сумішей, тис.т	478	396	358	202	-57,74
Ланцюгові темпи приросту, %	-	-17,15	-9,60	-43,58	-

Шлаковата, вата мінеральна силікатна та вати мінеральні подібні (включно суміші), у блоках, листах чи рулонах, тис.т	137	139	155	175	27,74
Ланцюгові темпи приросту, %	-	1,46	11,51	12,90	-

Джерело: [1]

Як бачимо з аналітичних даних табл. 2, різні сегменти мають різну динаміку розвитку. Майже всі сегменти мають від'ємний як ланцюговий, так і базисний темп приросту, що свідчить про затяжні кризові явища в цій сфері, які тільки посилюються. Виключенням є лише обсяги шлаковати та подібних матеріалів, що можна пояснити значним зростанням попиту на цей вид матеріалу через утеплення будівель. Найбільше падіння зазнав ринок азбестових виробів: -57,74%, вапна: -30,77 %, збірних конструкцій: - 26,34%, що пояснюється використанням цих матеріалів на початкових стадіях капітального будівництва. Динаміка розвитку сумішей будівельних сухих (за виключенням розчинів бетонних, готових до використання) коливалась, наприклад, у 2012 році відбулось збільшення на 43 тис. т. (або на 2,25%), потім відбувалось поступове зниження динаміки. Так, у 2013 році на 9,93% зменшились обсяги виробництва сухих сумішей і у 2014 році – на 8,98%. Навіть не дивлячись на незначне підвищення динаміки у 2012 році, за весь розглянутий період вона показала зниження на 309 тис. т. (або на 16,18%).

Оперативні дані Держстату України за січень – вересень 2015р. [1], наведені в табл. 3, свідчать про продовження негативної тенденції, яка була започаткована в попередні роки.

Посилення падіння виробництва є негативним явищем для економіки країни, тому необхідно розробляти заходи щоб нівелювати існуючі від'ємні тенденції: при спадаючому національному ринку підвищувати експортну діяльність.

Існуюча тенденція переважання експорту над імпортом в цій галузі набуває рис скорочення обсягів експорту. Так, експорт виробів з каменю, гіпсу, цементу за січень-серпень 2015 року порівняно з аналогічним періодом минулого року зменшився на 67,3% [1], хоча імпорт за останні два роки на цьому напрямку зменшився майже вдвічі.

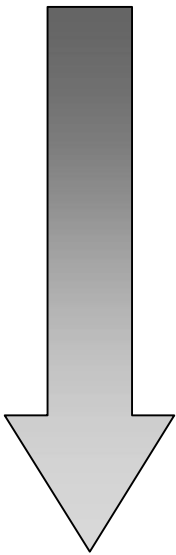
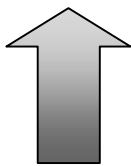
Саме ринок сухих будівельних сумішей (СБС) вважають таким, який розвивається найбільш динамічно в Україні (темп зростання в передкризові роки сягав близько 20% на рік). На ньому працюють такі відомі іноземні компанії як «Бауміт», Schmid Industrieholding (Австрія), «Хенкель Баутехнік» «Фомальгаут-Полімін» «Кнауф».

Для кращого розуміння специфіки виробництва та реалізації СБС звернемося до визначення, яке розкриває склад сухих будівельних сумішей – це суміш різних наповнювачів, добавок і в'язучих компонентів створені для вирішення всіляких будівельних завдань. Досвід використання будівельних сумішей показує їх високу ефективність в порівнянні з

традиційними методами, але сировинна база виготовлення СБС в Україні не дозволяє підвищувати їх якість та успішно конкурувати на зовнішніх ринках. Сучасні технології та використання будівельних сумішей дозволяють досягти високої якості оздоблювальних робіт як при ремонті квартири, будинки, дачі, так і в умовах масштабних будівництв [2]. СБС представляють собою групу допоміжних будівельних матеріалів, які мають спеціалізовані властивості, що використовуються при веденні будівельних робіт й для опорядження приміщень (текстуровані покриття, порошкові фарби, «рідкі шпалери» тощо).

Таблиця 3.

Зміна виробництва за сегментами ринку будівельних матеріалів у січні-вересні 2015 року порівняно з січнем-вереснем 2014 року

Галузі виробництва	Січень-вересень 2015 року	% до січня-вересня 2014р.	Зміна
Суміші будівельні сухі	1057 тис.т	93,6%	
Плитки та плити, керамічні	33,2 млн.м2	88,2%	
Вапняк, флюс вапняковий та інший вапняковий камінь для виготовлення вапна й цементу	5,0 млн.т	50,9%	
Цегла невогнетривка керамічна будівельна	672 млн.шт.умов. цегли	97,6%	
Портландцемент, цемент глиноземистий, цемент безклінкерний шлаковий і цементи гідралічні подібні	6510 тис.т	94,6%	
Вапно негашене, гашене та гідралічне	1867 тис.т	80,8%	
Розчини бетонні, готові для використання	7,6 млн.т	91,1%	
Блоки та цегла з цементу, бетону або каменю штучного для будівництва	1328 млн.шт.умов. цегли	119,0%	
Елементи конструкцій збірні для будівництва з цементу, бетону або каменю штучного	1344 тис.м3	115,1%	

Розглянемо більш детально даний сегмент (субринок) ринку будівельних матеріалів. Як бачимо з рис. 2, динаміка обсягів виробництва СБС безпосередньо пов'язана з динамікою обсягів будівництва, що обумовлює попит на суміші.

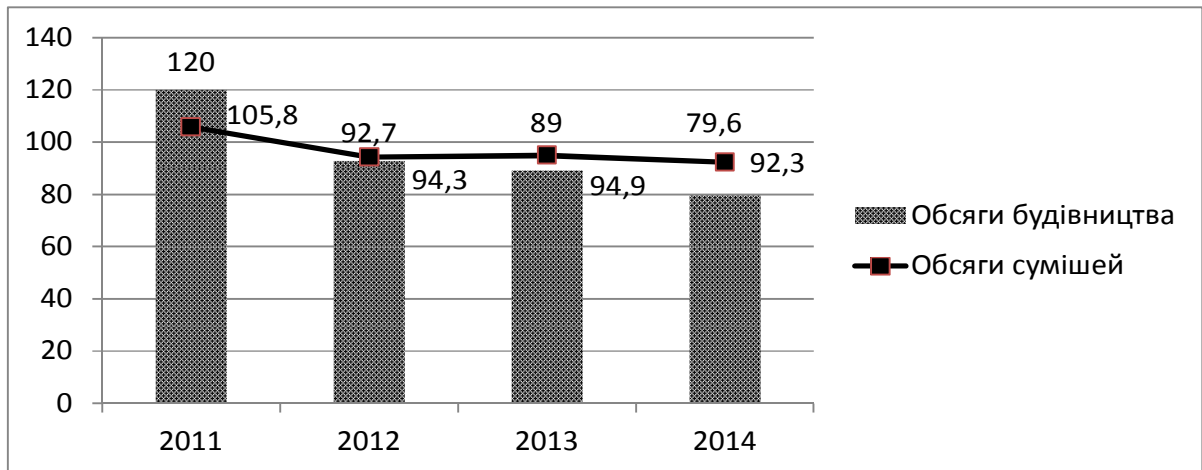

Рис. 2. Динаміка обсягів будівництва та виробництва сумішей в Україні у 2011-2014 рр., у % до попереднього року

Джерело: складено автором на основі [1]

Визначившись із динамікою обсягів реалізації та виробництва СБС, розглянемо структуру попиту на українському ринку СБС, яка умовно представлена на рис. 3 на основі експертних заключень [4].

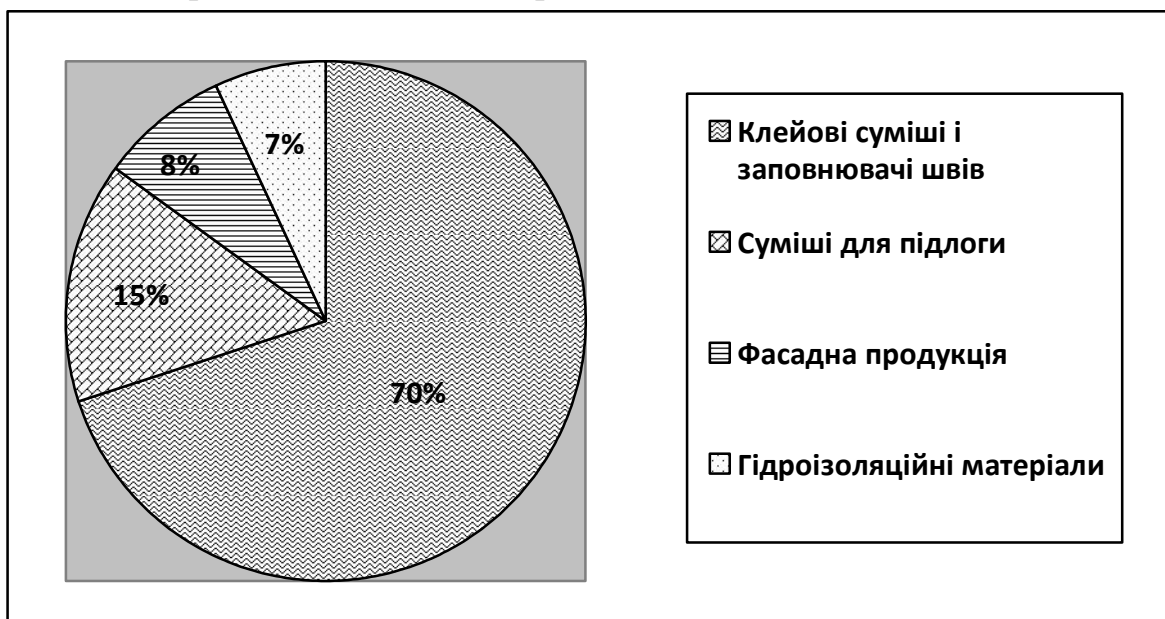

Рис. 3 Структура попиту на ринку сухих будівельних сумішей, %

Джерело: складено автором на основі [4]

Аналіз показує, що ще минулого року дорогі суміші стабільно займали майже 45% українського ринку СБС. Сьогодні попит на цю продукцію значно скоротився через значне зростання цін, скорочення доходів споживачів та потреби будівництва.

Висновок. Проведене дослідження українського ринку будівельних матеріалів та його субринку – ринку СБС, свідчить про негативну динаміку обсягів виробництва, через падіння обсягів будівництва, яке тісно, безпосередньо пов'язане з даною галуззю і є його замовником. Вказані негативні зміни можна нівелювати через зростання експорту української

продукції, за умови підвищення якості продукції, використовуючи переваги та диверсифікуючи ринки збуту. В той же час, необхідно піднімати національний ринок через більш повне задоволення потреб споживачів. Окрім того, розуміння ситуації на ринку будівельних матеріалів, дозволить і виробникам, і споживачам (будівельним компаніям) коригувати стратегії розвитку задля досягнення поставлених цілей.

Література:

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Борецько В. І. Перспективи виробництва будівельних матеріалів в Україні/ В. І. Борецько, М. Ю. Припула // Збірник наукових праць. Проблеми раціонального використання соціально-економічного та природно-ресурсного потенціалу регіону: фінансова політика та інвестиції. – 2011. – Випуск XVII, № 4. – С. 64-71.
3. Огляд ринку будівельних матеріалів // Бизнес. - №10. – 2000. – с.37- 41.
4. Офіційний сайт Асоціації виробників сухих будівельних сумішей в Україні » [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sbs-association.com.ua>

References:

1. The official site of the State Statistics Service of Ukraine [electronic resource]. - Access: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Boreyko V. I. Prospects for the production of building materials in Ukraine / V. I. Boreyko, M. Y. Prytula // Scientific Papers. The problems of rational use of socio-economic and natural resources of the region: financial policy and investment. - 2011. - Volume XVII, № 4. - P. 64-71.
3. Overview of the market of building materials // Business. - № 10. - 2000. - s.37-41.
4. The official website of the Association of Dry Construction Mixtures in Ukraine "[electronic resource]. - Access: <http://www.sbs-association.com.ua>